

Vettre, 21.-22. okt 2015

Bedringsprosesser: Inn i det ukjente

Sosiologisk phd studie av erfaringer fra tilfriskningsprosesser for mennesker med en rusmiddelproblematikk

Inger Eide Robertson, PhD kandidat ved UiS, Samfunnsvitenskaplig fakultet
Rogaland A-Senter/KORFOR

Korus Vest
Stavanger

Bakgrunn, tema og formål

- **På bakgrunn av recovery-litteratur** (e.g. Leamy, Bird, Boutillier, & Slade, 2011; Ness, Borg, & Davidson, 2014) og politiske føringer i rusfeltet aktualiseres forskning på:
 - Hverdagsliv slik det erfares av personen selv
 - Hva som muliggjør og ligger til grunn for meningsfulle hverdagsliv, tilhørighet og sosial integrering
- **Studiens overordnede tema** er å utforske den subjektive erfaringen av tilfriskningsprosesser (recovery) under eller etter behandling for rusmiddelavhengighet, for å øke forståelse og kunnskap om vilkår for endringsprosesser og for sosial (re)integrering.
- **Bidra til** kunnskapsgrunnlag for tilrettelegging og utvikling av tjenestene med vekt på
 - Helhet; pasientens totale livssituasjon
 - Forløp; pasientens livs- og behandlingsforløp
 - Sammenheng; i tjenestetilbudet

Design, metode og utvalg

- Delprosjekt under ”Stayer-studien om avhengighet” ved Regionalt Kompetansesenter for Rusmiddelforskning i Helse Vest (Korfor)
- Kvalitativ studie: åpne og utforskende intervjusamtaler. Tematisk, og narrativ analyse, guidet av teori.
- Forløps-studie; intervjusamtaler ved tre forskjellige tidspunkter over en periode på 2 år.
- Utvalget
 - 17 pasienter, 20 år eller eldre, som etter eller under behandling, definerer seg selv som å være i en prosess av positiv endring og klar for å (re)etablere arbeidslivsrelasjoner og/eller andre sosiale relasjoner som familie, venner, nettverk.

Deltakerne:

- Rekrutter fra både døgn og poliklinisk behandling
- Ca en fjerdedel er kvinner.
- Deltakerne er i alderen fra 20 til 55, hvor ni er mellom 22 og 30, seks er mellom 30 og 40 og en er over 50.
- Ved første intervjusituasjon har de fleste har vært rusfri i 6 måneder eller mer
- Ved første intervjusituasjon var alle i kontakt med en eller flere offentlige eller private behandlingstilbud, selvhjelpsgrupper eller annen form for tilrettelagt/profesjonell støtte. Andre velferdsordninger er også gjerne inne.
- Stor bredde i foretrukket rusmiddel, hovedvekt på illegale rusmidler.
- Mange har erfaring med flere behandlingssekvenser med påfølgende tilbakefall

Problemstilling for første artikkel:

From the perspective of addicts struggling to stop drug use, the overall aim of this study was to provide a deeper understanding of the social dynamic underlying a pervasive transformation of lifestyle, and the ways in which formal or professional treatment relations and treatment settings become part of and intervene in these transformation processes.

Forskning med sosiologisk perspektiv:

- Identitet
- Aktør – struktur/kultur
- Prosesser
- Avhengighet og recovery som spesifikke kroppsliggjorte (embodied) praksisformer (e.g. Nettleton, Neale, and Pickering 2011; Hughes, 2007).
- Pierre Bourdieus tenkning adekvat i forhold til å forstå sosial dynamikk og relasjonelle dimensjoner i endringsprosesser.

Teoretisk og analytisk perspektiv; Pierre Bourdieu; Theory of practice (1977)

- Bourdieu forstår praksisformer som kroppsliggjort, tatt-for-gitt «ways of being», akkumulert gjennom levd liv (også over generasjoner).
- Habitus: Det sosiale omgjort til kropp, og som får verden til å virke forståelig og meningsfull.
- Felt: Strukturerte sosiale arenaer, med sin egen interne logikk
- Doxa: Tatt-for-gitt, “naturlig” forståelse av et felt; “the name of the game”

Tre sentrale aspekter som preger fortellingene. Sitater:

Into the unknow:

- Erik, 32: Ikke å tro at det å slutte å bruke rusmidler er det store og da åpner verden seg, sant. Det er vondt å begynne å leve igjen når du aldri har levd det heller. Altså, tenke og sitte på et lukket rom i tjue år. Og så skal du plutselig ut og gjøre det som alle andre gjør.

Getting involved:

- Fredrik (26): Så begynte jeg å gjøre andre ting. Jeg begynte å se på hva jeg hadde foran meg i livet da. Og jeg begynte etter hvert å trene litt sånn smått. Jeg begynte å engasjere meg litt mer i programmet som skjedde på NN. Og det er jo et ganske så spikret program da. Det er tungt program. Så jeg begynte liksom å gå litt mer inn i det og bry meg.

In there out here:

- Fredrik (26) Det er helt befriende. Det er jo veldig godt. Men, likevel jeg ble litt skremt av det med den gang. Litt sånn at du kommer i fra institusjon og skal tilpasse deg det der ute. Og da ser du at det blir hakket mer ensomt. For på institusjon så ser du folk hele tiden og du har alltid folk rundt deg. Og noen spør hvordan du har det. Altså, du blir jo godt passet på. Når du kommer ut. Så kommer kveldene. Og du er ensom et par kvelder og det går greit, men så kommer det flere og det blir ikke så greit.

Oppsummering

Aspekt ved endringsprosessen (Into the unknown):

- Den kroppsliggjorte kunnskapen som ligger til grunn for praksisformer er relatert til rusmiddelbruk. Tilfriskningsprosesser innebærer å etablere nye praksisformer, nye måter å være i verden på, som i stor grad er ukjent for deltakeren i denne studien. Dyptgripende/eksistensiell prosess. Lære å leve på nytt.

Behandlingens betydning (Getting involved og In there out here):

- Involvering inn i behandlingssystemets korridorer, viser interesse og engasjement for behandlingsopplegg. Tjenestene og behandling gir tilgang på en sosial arena (felt) og sosiale relasjoner som er bærere av “normalitetens” normer og verdier, hverdagens rytmer og regulariteter.
- Døgnbehandling utgjøre en spesiell sosial setting som gir mulighet til å lære nye praksisformer som ikke er sentret rundt rus-relatert praksis. Innprenting av nye praksisformer, ny tenkemåte, som potensielt kan bygge bro mellom «rus-livet» og «A4-livet». Skiller seg dramatisk fra «verden utenfor». Denne forskjellen utgjør en stor utfordring.

Tusen takk for oppmerksomheten!

Korus Vest
Stavanger

